

Endrődi HÍRADÓ

1981. május hó

III. évf., 1. szám

Kassák Lajos

MÁJUSI VERS

Ahol én születtem,
virágok
nem voltak.
Ahol én felnőttem
madarak
nem voltak.

Ahol mostan élek,
tűzrózsák
ragyognak.
Ahol most dolgozom,
ércrigók
dalolnak.

Fejem fölött
nagy vörös
csillagok.
Álmomban is
védenek
vaskarok.

Szeretlek én,
szép hazám,
új hazám,
dicsértessél
szép május
hajnalán.

Varga E.
81.

A „Gyoma-Endrőd”-i falugyűlések tapasztalatai

Nagy dolgokban, jövőt formáló elhatározásokban felfokozódik az emberek érdeklődése, megnövekszik cselekvőkészsége. Ha van konkrét cél, s reális a célkitűzés, az összhang, az egyetértés elérheti a közel 100%-ot is.

Ez történt a településpár - Gyoma-Endrőd - egyesülését és dinamikusabb városépítő munkáját s annak feladatait tárgyaló részfalugyűlés-sorozatokon és záró falugyűléseken.

Megjelent a választásra jogosult állampolgárok közel háromnegyed része. Véleményt nyilvánítottak, s pár tízed százalék híján közel 100%-ban igennel szavaztak a két község 1982. jan. 1-vel történő egyesülésének időszerűsége, szükségessége és a közös városépítő munka felgyorsítása, tervszerűbbé tétele mellett.

Nagyfokú politikai érettségről, társadalmi felelősségérzetéről tett tanúbizonyságot a két község egy cél felé törekvő lakossága. Volt aki kritikailag vetette fel, miért nem tettük meg ezt már régen? Mások örömmel nyugtázták, hogy beérik végre a több évtizedes céltudatos munka gyümölcse. Legtöbben viszont azt szorgalmazták, hogy miután kimondtuk az egyetértést, legyen londuletesebb, hatékonyabb, célratörőbb a városépítő munka.

A két nagyközség párt- és állami vezetését nagyfokú megnyugvással tölti el a lakosság ilyen egyhangú egyetértése célkitűzéseinkkel, s egyben erőt is ad a további irányító, szervező munkához. A konzultáció a lakossággal az elmúlt évek során is folyamatos volt, de ezt tesszük a jövőben is, hogy lépést ne vétsünk, hogy a tervezés s a megvalósulás egyaránt értelmes és eredményes legyen.

Az alulról jövő kezdeményezést megértéssel s helyesléssel fogadták felsőbb párt- és állami vezető testületeink. Segítették a falugyűlések okos, körültekintő megszervezését, figyelemmel kísérték a lakosság véleményét, s meggyőződtek arról, hogy "megérett" a településpár az együttműködés közigazgatásilag is szabályozott magasabb szintű megvalósulására, kiteljesedésére.

Természetesen nemcsak elvi egyetértésről van szó. Békés megye településhálózat-fejlesztési programjában Gyoma-Endrőd középfokú társközpont szerepkört kapott. Ebbe tartoznak azok az urbanizálódó települések, melyek a közeljövőben elérhetik a várossá fejlesztést, a várossá nyilvánítást. A városépítő munka nagy anyagi erőfeszítésekkel is jár. Amit a 3-4-5. ötéves tervekben elértünk, jóformában saját erőből és koordinációs pénzeszközökből értük el. A hatodik ötéves tervben már a központi pénzforrásokból is többet kapunk. A megyei támogatás ebben is egyértelmű. 30-40%-kal több költségvetési és fejlesztési lehetőséggel számolhatunk, tervezhetünk a jelen középtávú tervidőszakban. Ezt növelhetjük még különböző koordinációs pénzeszközökkel és a lakosság által eddig is szívesen nyújtott társadalmi áldozatvállalásával, munkafelajánlásával. Az ötödik ötéves tervidőszak az eddigi legeredményesebb fejlődési szakasz volt a két község életében. Ezt a következő néhány példa is bizonyítja: Endrődön 12 tantermes új iskola épült, korszerű berendezést és tornatermet is kapott. Gyomán 10 tantermet építettek társadalmi erőből. Endrődön 25, Gyomán 75 óvodai férőhellyel bővült az óvodai ellátás. Endrődön 48 telepszerű és 180 családi, Gyomán 110 OTP és 420 családi ház épült fel. Fejlesztést kapott a Gyomai Fa- és Építőipari Ktsz, egyesült a két költségvetési üzem, s ezzel növekedett az építőipari, kivitelezési és szolgáltató-kapacitásunk. Befejezéshez közeledik a szennyvizgerincvezeték mindkét községre kiterjedő megépítése. Elkészült és benépesült a 60 férőhelyes öregek napköziotthona Gyomán. Korszerűsödtek egészségügyi

intézményeink. A burkolt úthálózat különösen Endrődön növekedett. Mindezek mellett sok egyéb területen - közvilágítás, fürdő, fedett csatornázás, betonjárda építés, stb. - jelentős, vagy kisebb-nagyobb előrelépések. A hatodik ötéves tervidőszakban - egyezően urbanizációs céljainkkal - tovább kell fokozni tervszerű erőfeszítéseinket. Fontos feladat a lakásépítési program folytatása. 26 állami célcsoportos lakás megépítésére kaptunk központi fejlesztést, támogatást. Megkezdődött az Ujkert sori lakótelep beépítése. Jelenleg építés alatt áll 65 db OTP-lakás, mely 1981. végén és 1982. tavaszán folyamatosan átadásra kerül. További 52 lakás átadása 1984-85-re van ütemezve. A rendezési terv szerint ugyanitt családi házak építésére is lehetőség van. Gyakorlatilag a tervidőszak alatt a két nagyközség teljesen összeépülhet. Befejeződik Gyomán a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola építése, s állami támogatást biztosítottak egy korszerű tornacsarnok felépítésére. Folyamatban van a zavartalan vízellátás biztosítása érdekében a felszíni vízkivételi mű kiviteli szintű tervezése. 2-3 éven belül megtörténhet a kivitelezés, s ezzel véglegesen megoldódik Gyoma-Endrőd vízellátása. Jelentősen előre kell lépünk a szilárd burkolatú úthálózat fejlesztésében, mert ezen a téren a legrosszabbak urbanizációs mutatóink.

Csak néhány kiemelt, fontosabb tervcél említettem. A két nagyközség tanácsulése a napokban tárgyalja meg hatodik ötéves tervi költségvetési és fejlesztési terveit. Itt a tanács tag elvtársak kifejtik véleményeiket gazdasági tennivalóinkról. Mindent egycsapásra megoldani nem lehet. Okosan kell rangsorolni, s még okosabban megszervezni a munkák végrehajtását. Nagy szükség van a jövőben is a lakosság segítő- és cselekvőkészségére, hogy az együtt elhatározott célt mielőbb elérhessük, hogy várossá fejlődhessünk.

Varga Zsigmond
országgyűlési képviselő

Tíz éves az Endrődi Horgász Egyesület

Tudvalevő a mai gyorsuló világban, hogy a dolgozó embernek szinte életszükséglete a munka zajából ki- kapcsolódni, hétvégeken valamilyen pihentető időtöltésben részt venni.

Községünkben a szabadidő hasznos, kellemes eltöltésére kiváló lehetőséget nyújt a HÁRMAS-KÖRÖS folyó és holtágainak vízterülete, gyönyörű környezete, füves-fás partjai.

Egyszóval az ember egészséges-csendes pihenésére, vízi sportok üzésére, a sporthorgászat iránti hódolására.

A leírt körülményekből eredően, de különösen az endrődi horgászsport életre hívásának jószándékával indult meg 1970. őszén az ENDRŐDI HORGÁSZ EGYESÜLET megszervezése.

Itt is elismeréssel kell szólnunk a helyi tanácsnál dolgozó Timár Imre, Hegedűs Tibor, Hanyecz Mihály

és Fagyas Mátyás pedagógus önkéntes szervezőkről - és nem utolsósorban Szélpál József, Trubó Imre, Kiszely Ferenc, Fekécs Pál, a Kovácsok, a Szabók, a Timárok, a Véhák, s még sokan mások - mind régi sporthorgászok, érdemesített kezdeményezőkről, kik korábban a már néhány évtizede működő gyomai egyesületbe szerveződtek.

A lelkes szervezőmunka eredményes eseményei időrendben a következőképpen alakultak: 1970. november 24-én; SZERVEZŐ BIZOTTSÁG megalakulása. Tagjai: Fagyas Mátyás, Hanyecz Mihály, Hegedűs Tibor és Timár Imre. 1970. december 10-én; a Szervező Bizottság ülésén a szervezőmunka értékelése, a további feladatok meghatározása. 1971. január 20-án; a Szervező Bizottság ülésén a végzett szervezőmunka összegzése, alakuló közgyűlés anyagának összeállítása, egyeztetése.

1971. január 24-én; alakuló közgyűlés, mely az ENDRÓDI HORGÁSZ EGYESÜLET megalakulását kimondta, megválasztotta tisztségviselőit, jóváhagyta alapszabályát. Közgyűlés levezető elnöke: Szabó István /nyomász/.

EGYESÜLETÜNK CÉLJA - a felsőbb szervek által is jóváhagyott alapszabályunkban van rögzítve: - A horgászsport fejlesztése, népszerűsítése; - Tagjai részére kedvező horgászati lehetőségek biztosítása; - Horgászoknak a szocialista társadalmi rend megbecsülése, a társadalmi együttélés és a horgászterkölcös szabályainak tiszteletben tartására, a természet szeretetére és védelmére való nevelés.

A megfogalmazott célok tartalmi érvényesülésében egyesületünk tagságának az elmúlt tíz év alatt elért eredményeiről is kívánunk szólni! Megregedva a lehetőséget, az ENDRÓDI HIRADÓ útján is az ismeretbővítés jószándékával néhány tájékoztató adat egyesületünk 10 éves tevékenysége tükrében: - Alapító tagságunk létszáma: 124 felnőtt és 2 fő ifjúsági; - Évenként egyesületi halfogóversenyt rendezünk, melyen a helyezettek tárgyjutalomban részesülnek; - Egyesületünk versenycsapata részt vesz a megyei versenyeken, 1980. évben I. helyezést értünk el /Halmágyi Rólandné/; - Ifjúsági tagjaink vetélkedőn vesznek részt, és többen voltak horgásztáborban; - Egyesületünk 10. évfordulójára EM-LÉKFÜZETET adtunk ki mozgalmunk történetéről, melyet megkaptak az egyesület tagjai és a helyi gazdasági és társadalmi szervek.

Egyesületünk léte és működésének eredménye az is, hogy mind többen szerették meg a horgászsport élményeit - szinte évről-évre növekedett tagságunk tábora.

1980. december 31. napján taglétszámunk: 175 fő felnőtt /ebből 3 nő/, 29 fő ifjúsági és 43 fő gyermekhorgász!

Ezzel párhuzamosan mind kevesebb azoknak a száma községünkben, akik engedély nélkül horgásznak! Ugyanis csak egyesületi tag kaphat horgászjegyet!

Közismert, hogy az egyesületek működésének feltételeit jogszabályok ir-

ják elő. A mi egyesületünk is annak alapján, valamint a már említett ALAPSZABÁLYUNK szerint tevékenykedik, és azt az állami felügyelet, valamint felsőbb horgászszervek is ellenőrzik.

Egyesületünk működéséről legutóbb 1981. áprilisi vb. testületi ülésen számoltunk be, ahol elismeréssel nyilatkoztak munkánkról. Azon túlmenően szó volt arról, hogy az Egyesületet önálló irodahelyiséggel segítik az érintett tanácsai-gazdasági szervek.

Azt is megállapították, hogy községünk társadalmi életében is jó hatással tölti be szerepét Egyesületünk, hiszen a folyó partján rendezett versenyeken nem csak tagjainknak, hanem hozzátartozóinknak, vendégeinknek mindenkor kellemes szórakozásban volt és lehet része!

Legközelebbi halfogóverseny-rendezvényünk hagyományosan a közúti hidnál lesz 1981. június 13- és 14-én délig! Tagjainkat, hozzátartozóikat, vendégeiket is szeretettel hívjuk, várjuk!

Közgyűlésünk által 1981. február 8-án megválasztott vezetőség: Fagyas Mátyás elnök, Czibulka György elnökhelyettes, Hanyecz Mihály titkár, Szmolá Sándor pénztáros, Dr. Valach Béla versenyfelelős, Timár Sándor ifjúsági felelős, Mészáros Lajos víz- és környezetvédelmi felelős, Martinák Imre halóri felelős, Szurovecz Máté megyei küldött és oktatási felelős.

Vezetőségünk arra törekszik, hogy Egyesületünk működése továbbra is töretlen legyen, községünk horgász-sportja fejlődjön, a már említett célkitűzéseink mindjobban érvényesüljenek.

Tisztelettel és szeretettel várjuk községünk dolgozóit, az ifjúságot, a nőket tagságunk táborába. Mind többen vegyenek részt a szabadidő egészséges és kellemes eltöltésében, környezetünk szeretetében, a természet védelmében Egyesületünk szervezett keretei között.

Horgászúdvözlettel
H.E. elnöksége nevében:

Hanyecz Mihály
titkár

Tervek és kilátások a „Lenin”-ben

Az őszi folyamán 1662 ha kenyérgabona lett elvetve, melynek nagy része jól telelt át. Sajnos 360 ha károsodott belviz miatt. A gabonák tavaszi ápolása, növényvédelme, fejtrágyázása megtörtént. Jelenlegi állapota kielégítő, jó közepes termésre van kilátás. Az őszezel vetett 177 ha káposztarepcéből kipusztult 85 ha, helyette magborsó és tavaszi árpa került elvetésre.

92 ha területen szuper elit fokozatú vöröshere került telepítésre vetőmag és tömegtakarmány-biztosításra. Jelenleg szépen növekedik.

Termelőszövetkezetünk jelentős növénye a kukorica, ebből 1006 ha közös, 300 ha háztáji terület és 212 ha-on silóként került jó minőségben elvetésre. Az egész területen biztosította szövetkezetünk a legkorszerűbb technológiát és a legjobb fajtákat. A kedvezőtlen hideg idő elmúltával kicsit késett a kelés, de jelenleg egyöntetűen kikelt és szépen fejlődnek növényeink.

Hasonlóan jól előkészített talajba és jó minőségben került elvetésre 314 ha napraforgó, amely ugyancsak szépen, egyöntetűen kikelt.

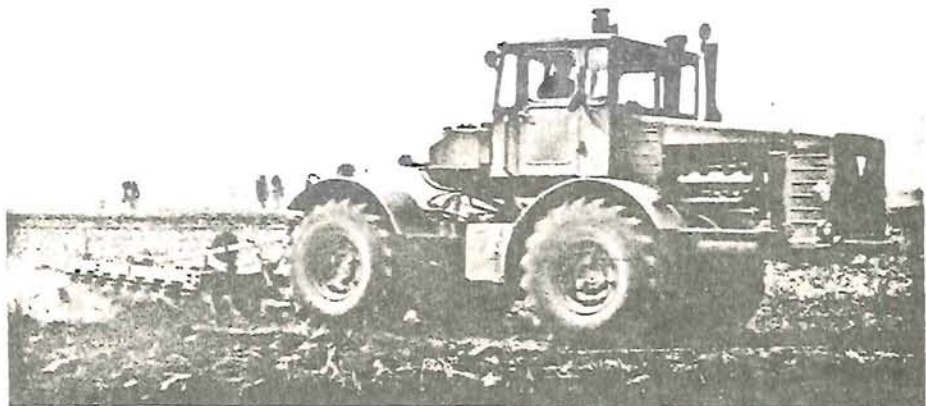
Termelőszövetkezetünk tagjai a szakvezetők irányításával példás munkát végeztek a tavaszi munkák időszakában a növénytermesztés többi területén is. Termelőszövetkezetünk 1981. május 21-i vezetőségi ülése elismerését fejezte ki a jól végzett munkáért.

Az állattenyésztésben dolgozó tagtársaink, szakvezetők folyamatos munkavégzéssel biztosítják a terv szerinti hizó-, tej- és gyapjútermékek értékesítését, amely jelentős pénzbevételt biztosít szövetkezetünknek.

Termelőszövetkezetünkben a jelenlegi sertésállomány öt telepen van elhelyezve korszerűtlen, igen rossz körülmények között. A munkavégzés feltételei nagyon kedvezőtlenek. Ezért vette tervbe termelőszövetkezetünk vezetősége, hogy a peresi területen levő sertéstelepet felújítja és bővíti. A bővítés során a telep 520 koca férőhelyesre növekszik, és ezen telepen lesznek a sertések meghízalva, évi 7.000 db. Ennek biztosítására fel kell építeni 11 db különböző rendeltetésű épületet. Az épületek és a további termelés az AGROKOMPLEX rendszernek megfelelően kerül megvalósításra. A létesítmény megépítésének össz. költsége várhatóan 30.775 m/Ft-ban realizálódik. Jelenleg tervezése van folyamatban, az építkezések várhatóan ez év augusztusában kezdődnek meg és 1982. év végére fejeződik be. Szövetkezetünk ez évben 3.860 hizót értékesít, de a jelenlegi rossz elhelyezés miatt a következő években ez már nem ismételtető meg. Ezért vált szükségessé sertéstelepünk bővítő rekonstrukciója.

A sertéstelephez csatlakozóan épül 6 millió forint költséggel higtrágya fázisbontó és szennyvizzisztító, mellyel a környezetvédelmi előírásoknak is eleget kíván tenni szövetkezetünk.

Timár Gergely

Adalékok Endrőd történetéhez

A Móra Ferenc irányította ásatások során a Lyukashalomnál történt:

A halomtól délre elterülő terület a ványai útig Fekécs Ignác tulajdonába került 1902-ben. A tulajdonos ősei Trencsén megyéből vándoroltak Endrődre, juhászokdással foglalkoztak. 1909-ben megvették a Berettyó és a már tulajdonukat képező terület közt levő földet, melyen a Lyukashalom van.

Akkor a halom északi oldalában, mely a Berettyóra néz 4 méternyi hosszúságú tágas, folyosószerű "lyuk" vezetett a halom belsejébe. A mendemonda szerint betyárok búvóhelyéül szolgált, kik a kondrosi csárda környékén mutatkoztak időnként.

Mivel ismeretlen egyének jelentek meg olykor és ásogattak, a Fekécs család betúratta a lyuk-folyosót. A megjelenőket pedig távozásra szólították fel minden esetben, mivel most már a terület a család tulajdonát képezte és nem tartották kívánatosnak ismeretlen emberek rövidebb-hosszabb jelenlétét.

1919-ben a lyukat Varjú Imre komájával kibontotta atulajdonos, hogy a román megszállás idején rejtőző helyül szolgáljon.

1929-ben a tulajdonos a halom elhordásához kezdett, hogy annak jó minőségű talajával szikes földjét terítse, javítsa. Az egész halom elhordására gondoltak, mellyel a vissza-visszatérő ismeretlen kutatók zaklatását is megszüntessék.

A bontást a halom nyugati oldalán kezdték. Pár napi munka után egy csontvázra bukkantak, "mely minden valószínűség szerint agyonütött ember lehetett, mert nem sirba volt fektetve, hanem egy szük gödörbe volt belegyömöszölve, úgy, hogy a kéz- és lábcsonthai egymáson heverték" - emlékezik vissza a most 80 éves Fekécs Ignác.

A talált csontot szétpiszkálták, szétdobálták. Semmit nem találtak a csontváz mellett.

Pár nap múlva megjelent a Szegedi Múzeum megbízásából Kotormány János, Móra "szárnysegéde". Nagylaposon fogadott embereket az ásatáshoz és Fekécs tanján ütötte fel szállását Kotormány.

Hamarosan újabb sir és egy nagy méretű agyagedény került elő. Minden bizonytalansággal gabonátároló edényként szolgált. Ez ősszel történt, mert Fekécs Ignác Kotormányt elvezette Varjú Imre komájához névnepre /november 5./. A beállt esős idő miatt az ásatásokat abbahagyták. A ládába csomagolt leleteket és Kotormány Jánost Fekécs Ignác vitte ki kocsin a nagylaposi állomásra, és ott találkozott Móra Ferencsel. Terv volt, hogy a halom további bontásakor jött

volna ki ismét a múzeum kutatója. Azonban a zavaros idők és Móra halála miatt további ásatásra nem került sor.

Kotorány váratlan megjelenését az idézte elő, hogy Túrkeve kiváló régésze, dr. gyöngyöshalászi halászi Vadász Pál értesült a halomban talált zsugorított csontvázzról, s értesítette Mórát.

A leletekkel kapcsolatban a Szegedi Múzeumtól az alábbi értesítést kaptam:

"...Móra Ferenc endrődi ásatásairól meglehetősen kevés információnk van: az előkerült tárgyakon és a rájuk vonatkozó leltárkönyvi bejegyzéseken /Ö.55. 70.1-107, 53.159.1-2/kivül semmiféle dokumentációs feljegyzésünk, fotónk nem maradt az 1929-es endrődi kutatásokról...

Az előkerült leletek az újkőkor legkorábbi időszakából /Körös-kultúra/ származnak."

Az 1970-es évek elején Budai Béla, az utolsó csejti tanító jelentős mennyiségű cseréptöredéket piszkált felszínre, gyűjtött össze. Azokból azonban semmi nem maradt fenn.

Vaszkó Iréntől származik az alábbi értesülés:

A Münchenben rendezett régészeti kiállításon, 1970. körül kiállítottak egy kőkorszaki pecsételőt, mely Endrődről származik, s a kiállítás egyik igen értékes darabja volt. /Értesülését dr. Ecsédiné Maráz Boriskától, a pécsi múzeum vezetőjétől szerezte./

1952-ben volt tanítványom Varga Katalin, az ált. isk. 8. o. tanulója. Apja, ki a második világháborúban főhadnagyként szolgált, hazakerülve "digózással" foglalkozott. A kubikolás, terítés során igen értékes leletekre bukkant. /Ha valaki tud segíteni a nevezett felkeresésében, szíves segítségét kérem./

Terv: a közeli időben meglátogatjuk a szegedi, szarvasi, gyulai, dévaványai múzeumot, és az ott levő endrődi eredetű leletekről fotókat készítünk, majd a művelődési ház segítségével közzé tesszük.

A további kutatások céljára tervezzük egy Honismereti szakkör szervezését. Érdeklődők bekapcsolódását szívesen várjuk.

Érdekes mende-mondák hallhatók a "Kalmárok kincséről", mely szerint 1860. körül aranylemez /borjú? szarvas?/ leletre bukkantak a határban.

1818-ban 654 ház Endrőd. Lakossága: 4873 lélek, kik közül 110 göröghitű. /H.D./

1858-ban épült a Budapest-Békéscsaba-Arad-Tövis-Brassó vasútvonal. Ennek létesítése során elődeink nagy lehetőséget szalajtottak el, mikor arra hivatkozva, hogy a "masina felégetheti a községet, elüti a jószágot és zajával zavarja az éjszakák békés nyugalmát" - nem engedték, hogy a községen haladjon át a vasútvonal.

Endrőd községről 1852. és 1882. közt készült térkép van birtokomban, melyen még három szélmalom van bejegyezve: a Szabó szélmalom a szarvasi és a kondorosi út közt, másik a ridegvárosi darálómalom szomszédságában, harmadik a szarvasvégi temető nyugati oldalán. A térképen posta is jelölve van. Megtalálható rajta a Domszög helyén állt katonaszálló épülete /később iskolának vette meg a község/ mellett közlekedő révhajó /komp/ is, melyet elődeink "rihajónak" tituláltak.

Csernus plébános idejében tervbe vették: Öregszőlőben, Nagylapason és Csejten is templom építését.

A Gyoma-Endrőd-Kondoros c. lap, melyet Nádudvari nyomdájában szerkesztettek, Csernus ellen állandó támadásokat intéz. Ennek kivédésére hozza létre az apát a HÁRMAS-KÖRÖS hitbuzgalmi folyóiratot, mely 1934. júniusától 1944-ig évenként 10 alkalommal jelent meg.

Az 1930-as évek elején új polgári iskola építését tervezték a régi tornaterem portáján. A régi polgári iskolát levanteotthon céljára eladták volna a községnek, a kapott összeget államsegéllyel tervezték kiegészíteni, s így létrehozni a korszerű iskolát, melyben helyet kapott volna az ipari iskola is, disztermét pedig községi ünnepségek, rendezvények tartására is átengedték volna.

Felépítéséhez előbb a tornaterem létesítését valósították meg. Anyag biztosításához tárgyalást folytattak a volt endrődi téglagyár megvásárlására. 7 ezer P-t ígértek, de csak 10 ezerért akarta adni a tulajdonos.

A polgári iskola kebelén belül 1942-ben kereskedelmi, vagy gazdasági tanfolyamot kívánnak életre hívni:

"...Különösen fontosnak és életreszóló gondolatnak tartaná a kereskedelmi tanfolyam megszervezését. Mert a zsidóság kiszorítása kitűnő elhelyezkedési lehetőséget biztosít a könyvelésben és kereskedelmi ismeretekben jártas keresztény fiatalság részére. De készséggel támogatjuk pár hónapos téli gazdasági tanfolyam felállítását is...." /Iskolaszéki jegyzőkönyv: 1942. márc.20./

Az iskolaszék gyűlésén elhangzott a sortűzzel kapcsolatban az alábbi:

"Fájdalmas és szomorú szívvel jelenti az elnök a képviselő választási korté-

ria megdöbbsentő eseményeit. Hangoztatja, hogy míg négy jelölt küzdött a mandátumért távolból nézte a viaskodást, az ajánlások után maradt két jelölt között azonban választania kellett. Kijelenti azonban, hogy nem egyik, vagy másik párt ellen van kifogása, mert a nyíltan egyházellenes szociáldemokrata párton kívül minden pártban lehetnek és vannak jó katolikus emberek. Ő csupán a hercegprimás Ő eminenciája körlevele szerint járt el, mikor arra kérte híveit, hogy szavazataikkal csak jó katolikus, vallását és annak törvényeit megtartó jelöltet támogassanak.

Tudomása szerint az új országgyűlésen tárgyalás alá kerül a polgári házasság revíziója, e törvényjavaslatot hogyan támogathat olyan képviselő, akinek házassága egyház szerint nincs rendben.

Állandóan figyelmeztette híveit, hogy öntudatos katolikushoz illően viselkedjenek, s ne üljönnek fel az izgató-lázító beszédeknek.

Nem használt a figyelmeztetése, s megtörtént a szomorú eset, hogy a felizgatott tömeget a karhatalom a lőfegyverek használatával tudta feloszlatni.

A képviselőtestület mélyszégyenét fejezi ki a történetek felett. E szomorú körülmény azonban szolgáljon intő példának; őrizkedjünk a jövőben és ne engedjük, hogy a lakosság nyugalma, községünk békéjét bárki is felforgassa." /1935.III.29./

1940: A régi vágóhid helyét temetőhöz csatolják. Felépül a szarvasvégi ravatalozó, s oda helyezik a Domszög elől a múút korszerűsítését akadályozó szobrot. /Nepomuki Szent János, a Vizek védőszentje./

Az 1920-as években a szabad strand még a Ligeti-holtág Petőfi utcai torkolatánál volt és a vágóhídon öltöztek, vetköztek a strandolók.

Szabó /Piktor/ Imre moztulajdonos az üzemet át kívánja adni Kondor Józsefnek. Az egyháztanács gazdasági bizottsága jelentést tesz, hogy tűzvédelmileg a mozi nem megfelelő. Javasolja, hogy üzemeltetését csak úgy engedélyezze a hatóság, ha áttelepszik a Népház mozitermébe, mely korszerű és minden igényt kielégít. A termet üzemelésre átengedi, ha a tiszta bevétel 20%-át az egyháznak engedi át. /1942.VII.7./

1943. I. 4.: A KALOT-mozgalom központja megkereste az iskolaszéket, hogy támogassa a mozgalom ama törekvését, mely szerint az Alföldön létesítendő KALOT FŐISKOLAegyikét Endrőd községben óhajtaná felállítani. A KALOT a községtől jelképes haszonbérlet címén cca 20 holdnyi víz mellett fekvő szántóföldet kért. /Mai ligeti lakótelep./

Eredmények és feladatok az ENCI-ben

A cipész szövetkezet folyamatos fejlődése, a technika és a termékek korszerűsítése az V. ötéves terv időszakában is töretlen volt. A szövetkezet párt- és gazdasági vezetősége az elmúlt öt év alatt arra törekedett, hogy összhangba kerüljön a népgazdaság és a szűkebb szövetkezeti kollektiva érdeke. Az V. ötéves tervben végzett munkát nem a termelés mennyiségének nagyarányú növelése, hanem az értékesítési területek közötti célszerű arány kialakítására való törekvés jellemezte. Ennek szellemében a szövetkezet vezetése a korábbinál nagyobb figyelmet fordított a nem rubel elszámolású export fokozására és emellett a belföldi piaci igények jobb minőségű termékkel való el látására törekedett.

A szövetkezet női utcai cipőket gyárt és így ebben a kategóriában veszi fel a versenyt a fejlett nyugati cipőiparral. A feladatoknak csak úgy tudott eleget tenni, hogy a termelő berendezéseit és a gépparkot folyamatosan korszerűsítette. Az V. ötéves tervben megvalósult épület- és gépi beruházások alapján korszerű üzemcsarnokok, megfelelő gépesítéssel állnak a termelés rendelkezésére.

A szövetkezet alaptevékenységének nettó árbevétele 1975-höz viszonyítva több mint 50%-kal emelkedett.

1979-ben az előző évhez viszonyítva belkereskedelmi értékesítés 203%-kal növekedett. Összességében a belkereskedelmi értékesítés 1975. évi bázishoz viszonyítva több mint háromszorosára növekedett. A nem rubel elszámolású export a tervidőszak alatt 24%-kal nőtt. A piaci igények változása a termék szerkezet változását is megköveteli. 1979-ben megkezdődött a női bokacipők és rövi szárú csizmák gyártása, így a szövetkezet az 1979. és 80-as évben az említett termékből mintegy 210 ezer párat termelt.

A termékek korszerűsítésével esztétikai megjelenése mellett nagy gondot kellett fordítani a termékek minőségi szintjére.

A termékszerkezet változása, a piaci igények kielégítését szolgálta, ugyanakkor befolyásolta a termékek munkaigényességét. Ez a hatás elsősorban abban nyilvánult meg, hogy az egy pár cipőre fordított munkaidőnorma növekedett.

A munkaidő jobb kihasználását a szövetkezetben az üzem- és munkaszervezési intézkedések is elősegítették. A szövetkezet arra törekedett, hogy csökkentse a gépállás miatt kiesett időt, növelje a ledolgozott munkaórák számát. Az 1980-as évben kiesett munkaidő az 1975. évihez viszonyítva 38%-kal csökkent.

Az V. ötéves terv időszaka alatt több esetben változtak a gazdálkodás feltételei. Változott a szövetkezet telephelyeinek száma, a medgyesegyházi és battonyai üzemrészszel bővült a szövetkezet.

A gazdasági eredményt a tervidőszak alatt befolyásolta a piaci helyzet esetenkénti kedvezőtlen alakulása. 1977-től kezdődően a gazdálkodás eredményessége dinamikusan fejlődött.

A gazdasági eredmények alapján minden esetben támogatta az iskolák, óvodák építését, kommunális létesítmények létrehozását, tömegszervezeteket, sportmozgalmakat, kulturális intézményeket.

A tervidőszak alatt külön óvodaépítésre 450.000 Ft-ot, iskolaépítésre 350.000 Ft-ot biztosított a szövetkezet.

A korszerű technika alkalmazása mellett munkahelyi körülmények javítására és a dolgozók érdekében tett intézkedések is figyelemre méltóak voltak. A szövetkezet a dolgozó kismamák részére egy műszakos termelőkört szervezett és így az ott dolgozó több gyermekes családayák is gyermekeiket el tudják helyezni óvodába, bölcsődébe is.

A szövetkezetben belül biztosított az ifjúság és a dolgozók önművelődési és szórakozási igényeinek kielégítése.

A szövetkezet dolgozói igénybe veszik a meglevő buszokat hétfélig kirándulásokra, színházlátogatásokra.

A szövetkezet dolgozói közül több mint 100 fő az, aki igen aktívan dolgozik üzemi és községi szintű különböző bizottságokban, választott testületekben.

A termelési feladatok teljesítésében a szocialista vonások erősítésében jelentős szerepet játszanak a szoc. brigádok. A termelés egy-egy átlagnál nagyobb feladatának megoldásánál a brigádok jelentették az aktív húzóerőt, a példamutatást. Társadalompolitikai tevékenységük igen jelentős. Óvodákat, iskolákat, öregek napközi otthonát patronálják folyamatosan. A kommunista műszakok kezdeményezői.

A szövetkezet kollektívája az V. ötéves terv időszakában a szocialista munkaversenyben való részvétel alapján három alkalommal érte el a Könnyűipar Kiváló Szövetkezete címet és az 1980-as év munkája alapján az OKISZ Kiváló Szövetkezete kitüntető címet érte el.

Az V. ötéves terv időszakában a piac megköveteli a termékek műszaki szintjének további növelését.

A szövetkezet a VI. ötéves tervben 14%-os termelési érték növekedést irányoz elő. Feladatként jelentkezik az üzem és munkaszervezés területén való további előrelépés. Lényeges szempontként szerepel a gazdálkodás területén a költségek csökkentése és a termékek minőségi szintjének növelése.

A szövetkezet vezetősége a napi munka során arra törekszik, hogy emelje az irányító-szervező munka színvonalát. A termelés folyamatosságát a szövetkezet a társ- és kooperáló vállalatokkal történő szorosabb együttműködéssel kívánja biztosítani.

A szövetkezet vezetőségét a tagság erejére támaszkodva az a cél vezérli, hogy a jelenlegi gazdasági körülmények között a VI. ötéves terv feladatait teljesítse, a dolgozók megtalálják számításaikat.

Képek az EnCi-ből

BRIGÁDOK

a kongresszusi munkaversenyben

Lenin Tsz

A termelőszövetkezet valamennyi brigádja bekapcsolódott a XII. Kongresszus tiszteletére indított munkaversenybe, vállalásaikat ennek szellemében tették meg. Amit vállaltak, becsülettel teljesítették is.

A termelőszövetkezet vezetősége értékelte munkájukat, a tett vállalások teljesítését, és a szocialista brigádcím adományozásán túl 7 brigádnak összesen 23.400 Ft pénzzutalmat adott, melyet április 4-én ünnepi gyűlésen vettek át.

- Balogh Lajos, a szövetkezet tagja, kovácsmester, sok évtizedes becsületos és szorgalmas munkája elismeréseként nyugdíjba vonulása alkalmából KIVÁLÓ MUNKAÉRT miniszteri kitüntetésben részesült, melyet a megyei tanácsnál rendezett ünnepségen vett át.

- Az üzemünnepségen termelőszövetkezetünk tagjai közül 12-en 20 éves, 7-en 10 éves törzsgárda üzemünnepségekben részesültek.

A szövetkezet 1980-ban a búza- és kukorica-termesztésben igen jelentős eredményt ért el. A Területi Szövetkezet által szervezett verseny keretében az adott kategóriában mindkét növény termesztésében a második helyezést érte el. Eredményei alapján összesen 17.000 Ft pénzzutalomban részesült, mely összeg a szövetkezet dolgozói között munkájuk arányában került felosztásra.

A termelőszövetkezet Vöröskereszt Szervezetének vezetősége rendszeresen szervezi a térítésmentes véra-

dást a szövetkezet tagjai és dolgozói körében. Ez év május 18-án a községi szervezet vezetőségével közösen szervezett véradáson 50 véradó több mint 18 liter vért adott térítésmentesen. A rendszeres véradók közül 17-en kaptak 10-szeres, 15-szörös, 20-szoros térítésmentes véradás elismeréseként kitüntetést a Magyar Vöröskereszt Országos Központjától. Termelőszövetkezetünk pedig pénzzutalomban részesítette a kitüntetett véradókat.

Termelőszövetkezetünk KISZ-vezetősége értékelte az elmúlt mozgalmi évet. A KISZ-élet jónak mondható, a tagság létszáma több mint 10 fővel növekedett, ami annyit jelent, hogy a termelőszövetkezet 10530 éven aluli fiatalságából 58 KISZ-tagunk van. Megtörtént a vezetőség újraszervezése, aki már az új, szabadabb cselekvés jegyében állította össze az 1981. évi akcióprogramját. Az akcióprogramból csak két gondolat:

- Elkészült a termelőszövetkezet KISZ-parkja, mely a nyári szabadidő programunk fő helyszíne lesz.

- Védnökséget vállaltunk az épülő sertéstelep fölött.

KISZ-tagságunk átérzi a feladat nagyságát, fontosságát és nagy akarással néz a feladat megvalósulására, megvalósítására, hiszen a termelőszövetkezet életében a telep határidőre való elkészülése döntő fontosságú.

A termelőszövetkezet vezetősége a napokban értékelte az Ifjúsági Törvény szellemében a fiatalokkal kapcsolatos feladatok végrehajtását.

Az intézkedési tervben meghatározott feladatokat a vezetőség időarányosan végrehajtotta és összességében a fiatalok helyzete a termelőszövetkezetben jónak mondható.

Béke Tsz

Április 4-én a felszabadulási ünnepség keretében került sor a szocialista versenymozgalomban kimagasló eredményeket elért brigádkollektívák elismerésére és jutalmazására. Ez alkalommal vették át a törzsgárda- és jubileumi jutalmakat több éves és évtizedes munkásságuk elismeréseként a termelőszövetkezet tagjai.

A kongresszusi versenyben részt vevő szocialista brigádok közül a "Kossuth" és "Petőfi" a szocialista brigádérem arany fokozatát, a Május 1. brigád az ezüst fokozatot, és a November 7., valamint az Október 6. brigád a bronz fokozatot nyerte el.

Kiváló munkája elismeréseként miniszteri kitüntetésben részesült Alt Imre, Kiváló Dolgozó termelőszövetkezeti kitüntetésben Ambrózi Mihály, Baráth Ottó, Hornok József, Mikó László, Oláh Lászlóné és id. Rácz István termelőszövetkezeti tagok részesültek.

Ezenkívül a különböző társadalmi szervezetekben végzett példamutató munkáért átvett kitüntetésekhez pénzzjutalmat vettek át a tsz dolgozói.

A munkásórságban teljesített megbízatásért 1 fő, az önkéntes rendőri szolgálatért 2 fő, Kiváló Véradó kitüntetéshez 3 fő kapott anyagi elismerést.

A termelőszövetkezethez való hűség megbecsüléseként 10 éves törzsgárda címet és jutalmat kapott 11 fő, 15 éves törzsgárda címet és jutalmat kapott 3 fő, 20 éves törzsgárda címet és jutalmat 27 fő kapott.

A 40 éves jubileumi jutalmat 1, a 25 éveset pedig 8 termelőszövetkezeti tag vette át.

Ez alkalommal 14 dolgozó részesült a termelőszövetkezetben kidolgozott és alkalmazásra került újításért anyagi elismerésben.

Az ünnepséget az általános iskola úttörői színesítették az alkalomnak megfelelő színvonalas műsorral.

A szövetkezet évek óta szép eredményeket ér el a napraforgó-termesztésben. Az elmúlt évben a Körösök-Vidéke Tsz Szövetség által meghirdetett ágazati versenyben a harmadik helyezést érte el az adott kategórián belül. Az ezzel járó pénzzjutalmat a napraforgó-termesztésben különösen kiemelkedő munkát végző 15 szocialista brigádtag vette át.

Szabó Ipari Szövetkezet

Dolgozói hazánk felszabadulásának 36. évfordulója tiszteletére, valamint a szövetkezet megalakulásának 30 éves évfordulója alkalmából ünnepi megemlékezést tartottak.

Az ünnepi megemlékezés keretében került sor a szocialista munkaversenyben kiváló eredményt elért szocialista brigádok munkájának elismerésére, a munkában, társadalmi munkában élenjáró dolgozók kitüntetésére, törzsgárdatagok jutalmazására, a szövetkezet még élő alapító tagjainak áldozatos munkájuk elismerésére, méltatására.

Kitüntetett brigádok: Ady Endre Szocialista Brigád - ötszörös aranyérmes; vezetője Timár Imréné; Hámán Kató Szocialista Brigád - ötszörös aranyérmes, vezetője Beischróth Mihályné; Martos Flóra Szocialista Brigád - négyszeres aranyérmes, vezetője Forgács Lászlóné; Radnóti Miklós Szocialista Brigád - aranyérmes, vezetője Timár Imréné II.; November 7. Szocialista Brigád - ezüstérmes, vezetője Szakálos Mária; Dobi István Szocialista Brigád - bronzérmes, vezetője Mészáros Frigyesné; Rózsa Ferenc Szocialista Brigád - ezüstérmes, vezetője Buza Istvánné.

Kitüntetett dolgozók: Szövetkezeti Ipar Kiváló Dolgozója kitüntető címet kapták; Béni Leventéné és Gyuricza Béláné. Ipari Szövetkezet Kiváló Dolgozója kitüntető címet kapták: Arany dánielné, Dinya Imréné, Fagyas Eszter, Gubucz Károly, Id. Fábrián Gyuláné, Gál Lászlóné, Sebők Sándorné.

ÁFÉSZ

1981. évi tervében 502 millió forint áruforgalom és termelési érték elérését tűzte ki célul, ami 6,4%-os növekedésnek felel meg a bázishoz viszonyítva.

E forgalom- és termelésnövekedést a gazdaságosság növekedésére, az elért ellátási színvonal megtartása és lehetőség szerinti javítása mellett kívánjuk elérni.

- A közeljövőben megkezdődik Endrődön a vágóhid bővítése, korszerűsítése, melynek üzembelépése 1982-ben várható.

- 1981. évben tovább szorgalmazzuk a szakmai és politikai képezéssel még nem rendelkező dolgozók beiskolázását. Állami oktatásban 20 fő vesz részt.

Alapfokú politikai képezés megszerzéséért 5 fő, középfokú és felsőfokú végzettség megszerzéséért 5 fő tanul. Politikai oktatásra 232 fő jár.

Takarékszövetkezet

Az 1980. évben elért eredmények alapján - most hetedik alkalommal - megkapta a Kiváló Takarékszövetkezet címet és a kiválók között is a legjobbnak járó vándorserleget.

A takarékszövetkezetnél 3 szocialista brigád működik. A Martos Flóra és a Petőfi Sándor brigádok - melyek 1978. január 1-én alakultak - az elmúlt évi eredményeik, illetve vállalásaitúlteljesítésének értékeléseként "Szocialista brigád zászlót" kaptak.

Az 1965. óta eredményesen működő Tyereskova Szocialista Brigád a szocialista munkaversenyben az el-

múlt évben elért eredményei alapján a pénzüintézetek között első alkalommal adományozott "Ágazat /szakma/ kiváló brigádja" kitüntetésben részesült.

A takarékszövetkezet betétállománya ma már meghaladja a 200 millió Ft-ot, kölcsönállománya pedig a 26 milliót.

Cipész Szövetkezet

1980. évi munkájáért az OKISZ Kiváló Szövetkezete kitüntetést nyerte el. Ez alkalomból 19 dolgozó részesült Kiváló Dolgozó kitüntetésben, Szövetkezeti Ipar Kiváló Dolgozója kitüntetést pedig 2 fő kapott.

A szocialista brigádok részére a arany, 3 ezüst és 2 bronz kitüntetés került átadásra, 5 brigád kapta meg a Szoc. brigád zászlót és egy a Szoc. brigád oklevelet.

Jutalomban részesült 269 fő, így a brigádokkal együtt 378 fő kapott anyagi elismerést.

Szövetkezetünk vezetősége május 16-án öt család részére szervezett üzemben belüli névadó ünnepséget. Az ilyen jellegű tevékenység, illetve az abban való részvétel egyre jobban kedvelt forma. Az érintett családok véleménye alapján biztosak vagyunk abban, hogy egyre többen veszik igénybe az ilyen jellegű rendezvényeket.

A szövetkezet Ifjú gárda szakasza részt vett a Járási Ifjúgárda szemlén. A szakasz IV. helyezést ért el, ezentúl különdíjban is részesült az elért eredményei alapján.

ENDRŐDI HÍRADÓ

Kiadja:

Az MSZMP Endrőd Nagyközségi Pártbizottságának
Agitációs és Propaganda Központja

Főszerkesztő:
Pintár Sándor

Szerkeszti:

Az Írásos Agitációs csoport

A kiadásért felel:
Kenyeres István

Készült:
Az ENCI házi nyomdájában